

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертацію Лозової Ольги Юріївни

«Організаційно-економічний механізм державного регулювання у сфері культури», подану до захисту на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.707.03 Національного університету цивільного захисту України на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Культура робить багатоплановий вплив на усі сторони життєдіяльності суспільства, вирішує задачу збереження, створення і розвитку духовних, моральних і культурних цінностей, а також відіграє важливу роль в розвитку цивілізації і економіки. Сфера культури специфічна - в одних секторах здійснюється пряма державна підтримка і регулювання, в інших - діють чисто ринкові стосунки, в третіх - робота ведеться через громадські і некомерційні організації. Одним з головних суб'єктів культурної політики є держава. Воно має найбільший об'єм ресурсів в цій сфері, а також має в розпорядженні різноманітні управлінські і владні важелі і структури.

Усе це визначає високу міру державної участі і дії на дану сферу. Для розвитку сприятливих економічних і соціальних тенденцій в країні потрібний державний протекціонізм відносно багатонаціональної культури України, який повинен створити умови для гармонійного розвитку суспільства, реалізації культурних потреб громадян, якнайповнішого розкриття творчого потенціалу творців культурних цінностей, забезпечити збереження і раціональне використання культурно-історичної спадщини.

Необхідність подальшого вдосконалення правових, організаційних, економічних і фінансових механізмів, здатних сприятливо впливати на економічні і соціальні тенденції в країні, очевидна. Все більшу актуальність набувають проблеми формування і ефективного функціонування, державної

системи регулювання у сфері культури, формування більш ефективної економічної політики в даній сфері, вдосконалення мережі і механізму функціонування організацій культури, подальшого розвитку програмного підходу в здійсненні державної політики в області культури.

Усе це стало причиною вибору теми дисертаційного дослідження і зумовило його актуальність для теорії і практики вдосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання у сфері культури на сучасному етапі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної роботи «Розробка наукових основ державного управління у сфері безпеки ринку соціально-економічних послуг України з точки зору цивільного захисту» (державний реєстраційний номер 0112U002587), що розроблялася Національним університетом цивільного захисту України.

Конкретно дисертантом проаналізовано заходи удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання у сфері культури.

Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, що викладені в дисертації, є логічними і послідовними. Обґрунтованість представлених здобувачем наукових положень базується на аналізі інформаційно-нормативної бази, законодавчих актів України, вітчизняних і зарубіжних публікацій.

Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять фундаментальні положення теорії державного управління, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених із питань державного управління в Україні.

Ознайомившись з дисертацією Лозової Ольги Юріївни, зазначимо, що робота відрізняється змістовністю, логічною побудовою викладення матеріалу,

комплексним розкриттям досліджуваної проблеми. Завдяки цьому авторка досягла поставленої перед собою мети дослідження.

Дисертацію присвячено обґрунтуванню теоретичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання у сфері культури

Для реалізації мети й завдань дослідження використовувалася сучасна наукова методологія, заснована на принципах: системного підходу, специфіка якого визначається тим, що він орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкта і механізмів, що її забезпечують, на виділення різноманітних типів зв'язків складного об'єкта і зведення їх в єдину теоретичну картину.

Автором використано низку наукових методів, зокрема: гіпотетико-дедуктивний метод формування методології дисертаційного дослідження, який дав змогу сформулювати гіпотезу дослідження, побудувати евристичні моделі організаційно-економічного механізму державного регулювання в сфері культури.

Дедуктивний доказ висунутої гіпотези дослідження не тільки підтвердив правильність формування його методології, справедливості висновків, а й дав можливість також висунути й верифікувати практичні рекомендації з удосконалення досліджуваного об'єкта; структурно-функціональний аналіз, сутність якого полягає у виділенні елементів системи організаційно-економічного механізму державного регулювання у сфері культури; ряд порівняльних методів, що надали можливість аналізу стандартів організаційно-економічного механізму державного регулювання у сфері культури; статистичний метод, що дав змогу розкрити реальні й точні факти стану досліджуваного об'єкта; прогностичний метод, за допомогою якого визначено більш віддалені перспективи його розвитку; теоретико-концептуальний метод, що визначив напрям дослідження, втілений в аналізі функцій, структури та параметрів об'єкта, та дав змогу позначити, осмислити, описати та порівняти роль організаційно-економічного механізму державного регулювання у сфері культури, уточнити функції в діяльності кожної з підсистем, оцінити результати управлінського впливу, виявити перспективи й механізми.

Інформаційну базу дисертаційного дослідження становили нормативно-правові акти, праці зарубіжних і вітчизняних учених, Інтернет-ресурси, статистична інформація Державного комітету статистики України та інших центральних органів виконавчої влади.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні наукового завдання щодо розвитку теоретичних засад та обґрунтування науково-прикладних рекомендацій з удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання у сфері культури.

Найсуттєвіші результати дисертаційного дослідження, які містять наукову новизну, полягають у тому, що:

В дисертаційній роботі вперше:

обґрунтовані і сформульовані шляхи вдосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання в області культури через подолання роз'єднаності органів державної влади, здійснюючих регулювання та створення консультативних органів для делегування права відбору проектів і програм і ухвалення рішень з їхнього фінансуванню і формування витрат державного бюджету, призначених на фінансування поточних і капітальних витрат організацій культури, розвиток програмного підходу в державному регулюванні у сфері культури;

авторкою удосконалено:

концептуальний підхід до формування витрат бюджету на зміст підвідомчих організацій і розвиток їх матеріально-технічної бази, що носить цільовий, фактично програмний, науково і економічно обґрунтований характер, зводячи до мінімуму суб'єктивність і недостатню обґрунтованість при розподілі засобів бюджету, і дозволить більше обґрунтовано аргументувати об'єми фінансування, необхідні для забезпечення культурної діяльності, при щорічному і довгостроковому формуванні витрат;

систематизацію зарубіжного досвіду організації державного регулювання і підтримки культури, що відрізняється синергетичною єдністю інституційного (зовнішньо притаманного, об'єктивного), комунікаційного та ціннісного (внутрішньо необхідного, суб'єктивного) рівнів та передбачає доопрацювання

чинної нормативно-правової бази, інституалізацію розвитку культури й оновлення соціально-психологічних, медіа-комунікаційних та мотиваційних технологій формування нового культурного середовища в державі;

проаналізовано здобувачкою та набуло подальшого розвитку:

ціннісно-орієнтований підхід до модернізації державного регулювання щодо розвитку культури в Українській державі, шляхом обґрунтування ціннісної складової культури, як системоутворюючої, що передбачає в системі державних заходів її реалізації врахування, широкого спектру державних засобів та мотиваційного інструментарію щодо формування культури, та специфіки системи цінностей організації, правил і очікувань, які впливають на формування ціннісної складової культури;

наукове обґрунтування і передбачування державного регулювання в галузях інфраструктури, що припускає здійснення соціальної стандартизації і нормативного розрахунку бюджетної потреби з усіх видів послуг, застосування нормативів фінансових витрат на надання державних або муніципальних послуг, яке не може вирішити усі проблеми планування у сфері культури, особливо на державному рівні, коли йдеться, по-перше, про унікальні установи культури і мистецтва, що є предметом нашої національної гордості і мають світове значення, а по-друге, про державну підтримку нових напрямів в культурній діяльності.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях та авторефераті.

Основні результати дисертаційного дослідження оприлюднені на міжнародних наукових конгресах та науково-практичних конференціях в різних містах України, а також за кордоном.

Основні положення дисертаційної роботи опубліковано в 11 наукових працях, у тому числі – 5 статтях в наукових фахових виданнях, із них 1 стаття – в зарубіжному виданні, 6 – тез конференцій. Загальний обсяг публікацій автора за темою дослідження – 3, 97 др.арк.

. У наукових працях в повній мірі відзеркалено всі розділи рецензованої дисертації.

Оцінка оформлення дисертації

Дисертація та автореферат оформлені згідно з існуючими вимогами . Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкритий.

Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації. В цілому дисертаційна робота та автореферат, написані літературною українською мовою, легко читаються і сприймається.

Практичне значення дисертаційної роботи.

Основні положення й висновки дисертації можуть використовуватися фахівцями під час написання підручників і навчальних посібників, створення навчально-методичної літератури; в роботі органів державної влади та у процесі формування сучасних засад удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання у сфері культури.

Теоретичні рекомендації та напрацювання, викладені в дисертації, використовуються в роботі Новомосковської державної військової адміністрації Дніпропетровської області (довідка про впровадження №5572/0/538-24 від 04.09.24)

Практичний доробок дисертаційного дослідження включено в роботу Управління культури, туризму, національностей і релігій Дніпропетровської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження №421/0\14-24 від 11.06.2024). Також ідеї та висновки дисертаційного дослідження застосовуються в навчальному процесі Комунального закладу вищої освіти "Дніпровська академія неперервної освіти" Дніпропетровської обласної ради"(Акт впровадження №350/1 від 17. 04.2024).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи виконане дослідження, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження і побажання:

1. Дисертантка обрав підхід до дисертаційного дослідження, який засновано на широкому комплексному охопленні предмету дослідження. Це є достатньо виправданим з огляду на новизну досліджуваної проблеми, але, на жаль, авторці не вдалося уникнути типового для більшості досліджень такого роду недоліку, коли дисертант «сканує» величезне коло питань, які не мають суттєвого значення для досягнення головної мети дослідження, і абстрагуватись від несуттєвих моментів. У роботі наведено багато фактологічного або описового достатньо відомого матеріалу, загальних рекомендацій, декларативних тверджень на шкоду дослідницькій компоненті. Цей недолік, значною мірою притаманний першому (стор.40 –55) та частково другому (стор.111-123) розділам дослідження.

2. Практичне значення одержаних у роботі результатів дійсно є підґрунтям для подальших досліджень і безпосереднього вдосконалення організаційно-економічного механізму програмного підходу в державному регулюванні у сфері культури, коли означена взаємодія може бути ефективно втілена в Україні.

3. В роботі автор детально розглядає зарубіжний досвід організації державного регулювання і підтримки культури (стор.74-96), але не показує його впровадження на рівні пропозицій в Україні .

4. У ході проведеного дослідження автором було застосовано ціннісно-орієнтований підхід до модернізації державного регулювання щодо розвитку культури в Українській державі, шляхом обґрунтування ціннісної складової культури, але не визначено їх взаємозв'язок та ступінь впливу .

5. Посилання на теоретичні напрацювання інших авторів в розділах власних досліджень та пропозицій є недоцільним (стор. 79, 126, 141).

В той же час слід відзначити, що вказані зауваження ні в якій мірі не знижують загальної наукової і практичної цінності роботи і не впливають на достатньо позитивну оцінку дисертації Лозової Ольги Юріївни

Загальний висновок.

Таким чином, слід зазначити, що дисертаційна робота Лозової Ольги Юріївни «Організаційно-економічний механізм державного регулювання у сфері культури, відповідає вимогам МОН України, пунктів 9, 10, 12 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567, а саме: є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати в галузі науки державного управління, що розв'язують конкретну наукову проблему, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидати наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

професор кафедри інформаційних технологій
Київського національного університету
культури і мистецтв,
доктор наук з державного управління, професор

Тетяна БИРКОВИЧ

